

ΕΝΟΤΗΤΑ 38: Ο μικρασιατικός πόλεμος (1919-1922) - (σελ. 105-107)

Η ελληνική διοίκηση της Μικράς Ασίας (σελ. 105)

- Μάιος 1919: εγκατάσταση ελληνικής διοίκησης στη ζώνη της Σμύρνης → Ύπατος αρμοστής (=γενικός διοικητής): Αριστείδης Στεργιάδης (έμπιστος Βενιζέλου & Άγγλων)
- **Πολιτική Στεργιάδη:** Αντιμετώπιση όλων των εθνοτήτων της ζώνης της Σμύρνης με ισότιμο τρόπο → Αντιδράσεις από μεγάλη μερίδα Ελλήνων της Σμύρνης (π.χ. Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, στρατός, αστοί)
- Αποτέλεσμα: Γενικευμένη αντιπάθεια για τον Στεργιάδη (ωστόσο ήταν σημαντικό το έργο της ελληνικής διοίκησης)

Οι εξελίξεις του 1920 (σελ. 105-106)

- Αρχές 1920: ο Βενιζέλος παίρνει άδεια από την Αντάντ να επεκταθεί η ελληνική ζώνη κατοχής
- Αύγουστος 1920: - Ο ελληνικός στρατός προελαύνει 100-150 χλμ. πιο ανατολικά από την αρχική ζώνη
 - Ο Σουλτάνος αποδέχεται τη Συνθήκη των Σεβρών – Ο Κεμάλ αντίθετα την απορρίπτει πλήρως και ενισχύει το κίνημα αντίστασης (στα ανατολικά της Μ. Ασίας)
 - Η Αντάντ σταδιακά αμφιβάλλει για την ικανότητα του ελλ. στρατού να επιβληθεί στη Μ. Ασία
 - Δολοφονική επίθεση κατά του Βενιζέλου στο Παρίσι → τελικά σώζεται
- Σεπτέμβριος 1920: - επεισόδια στην Αθήνα βενιζελικών-βασιλικών → δολοφονείται από βενιζελικούς ο διπλωμάτης Ίων Δραγούμης
 - Επιστροφή Βενιζέλου από το Παρίσι → προκήρυξη εκλογών με πίστη για νίκη
 - Δυσμενείς συνθήκες για τον Βενιζέλο: 1) κόπωση μεγάλου μέρους του λαού από τους συνεχείς πολέμους / 2) δημιουργία μεγάλου πολιτικού αντιβενιζελικού συνασπισμού υπό τον Δ. Γούναρη με δέσμευση για τερματισμό του πολέμου στη Μ. Ασία / 3) Αιφνίδιος θάνατος του Αλέξανδρου (γιου του Κων/νου, που εκτελούσε χρέη βασιλιά από το 1917) → δημιουργία κενού στη βασιλική εξουσία
 - Αποτέλεσμα: μετατροπή των εκλογών σε άτυπο δημοψήφισμα για την επιστροφή του Κων/νου
- Νοέμβριος 1920: - Εκλογές → ήττα Βενιζέλου (δεν εκλέγεται ούτε βουλευτής) → αποχωρεί από την Ελλάδα
 - Νέα φιλοβασιλική κυβέρνηση υπό τον Δ. Γούναρη
- Δεκέμβριος 1920: - διενέργεια δημοψηφίσματος για την επιστροφή του Κων/νου → Συντριπτικό αποτέλεσμα υπέρ του (πιθανότητα με νοθεία)
 - Επιστροφή Κωνσταντίνου
 - Η Αντάντ επανεξετάζει τη στάση της → θεωρεί πιθανότερη την επικράτηση του Κεμάλ
 - Πρόφαση για μεταστροφή υπέρ του Κεμάλ: η επιστροφή του γερμανόφιλου Κω/νου στην Ελλάδα

Οι εξελίξεις του 1921 (σελ. 106 -107)

- Άνοιξη 1921: - Γαλλία και Ιταλία υπογράφουν συμφωνίες με τον Κεμάλ (αποχώρηση των στρατευμάτων από την Τουρκία με οικονομικά και εμπορικά ανταλλάγματα)
 - Ταυτόχρονα ο Κεμάλ υπογράφει σύμφωνο συνεργασίας και με τη Σοβιετική Ένωση
 - Μόνος σύμμαχος της Ελλάδας έχει απομείνει η Αγγλία (**μόνο** στο διπλωματικό πεδίο)
 - Κυβέρνηση Γούναρη: αθετεί την υπόσχεσή της για τερματισμό του μικρασιατικού πολέμου
 - Κων/νος και Γούναρης αποφασίζουν όχι μόνο τη συνέχισή του πολέμου αλλά και την εξαπόλυση επίθεσης (θεωρούν ότι είναι κοντά η τελική νίκη)
- Ιούνιος 1921: ο ίδιος ο Κωνσταντίνος με τον Γούναρη πηγαίνουν στη Μ. Ασία για να τονώσουν το ηθικό του στρατού
- Ιούλιος-Αύγουστος 1921:- Γενικευμένη επίθεση των ελληνικών στρατευμάτων στην ενδοχώρα της Τουρκίας
 - φτάνουν λίγα χλμ. πριν από την Άγκυρα → Πολλοί νεκροί και τραυματίες
 - Οι Τούρκοι του Κεμάλ αντιστέκονται και ο ελληνικός στρατός υποχωρεί ελαφρώς
 - σταθεροποιεί τη θέση του στη γραμμή Εσκή Σεχίρ-Κιουτάχεια-Αφιόν Καραχισάρ
 - Για ένα χρόνο το μέτωπο των συγκρούσεων θα παραμένει σταθερό

Οι εξελίξεις του 1922 (σελ. 107)

- Δυσμενείς εξελίξεις: - Ο Κεμάλ το 1922 έχει ενισχυθεί σε όλα τα επίπεδα (οικονομικά, διπλωματικά, στρατιωτικά)
 - Στην Αθήνα από τις αρχές του 1922 εκδηλώνονται έντονες αντιδράσεις και διαφωνίες για τη μικρασιατική εκστρατεία, κυρίως από τον Αλ. Παπαναστασίου (Μάρτιος 1922: Δημοκρατικό Μανιφέστο → κριτική κατά της πολιτικής της κυβέρνησης και του βασιλιά)
 - Η οικονομική κατάσταση της Ελλάδας επιδεινώνεται έντονα λόγω του τεράστιου κόστους της εκστρατείας
- Καλοκαίρι 1922: - εσωτερική υποτίμηση της δραχμής ώστε να βρεθούν χρήματα
 - Η Ελλάδα αναζητεί στο εξωτερικό στήριξη (οι πρώην Σύμμαχοι στηρίζουν πια τον Κεμάλ ή έχουν ουδέτερη στάση)
- 13/08/1922: - οι δυνάμεις του Κεμάλ εξαπολύουν αιφνιδιαστική επίθεση στο ελληνικό μέτωπο
 - Ο ελληνικός στρατός τρέπεται σε άτακτη υποχώρηση καθώς είναι εξαντλημένος και αποκομμένος από τις βάσεις ανεφοδιασμού στη Σμύρνη
- 27/08/1922: οι Τούρκοι εισβάλλουν στη Σμύρνη καίγοντας και λεηλατώντας την ελληνική και την αρμενική συνοικία και σφάζοντας πολλούς Έλληνες και Αρμένιους → όσοι γλυτώνουν αναζητούν διαφυγή στην προκυμαία χωρίς όμως αποτέλεσμα (τα πλοία των ξένων δυνάμεων κοιτούν χωρίς να προσφέρουν βοήθεια)
- Αποτέλεσμα: ο ελληνικός πληθυσμός της δυτικής Μ. Ασίας ύστερα από παρουσία αιώνων αναγκάζεται να ξεριζωθεί → «**Μικρασιατική Καταστροφή**»
- Φθινόπωρο 1922: Δημιουργία τεράστιου κύματος προσφύγων προς την Ελλάδα

Ερωτήσεις

- 1) Γιατί η διοίκηση του Αριστείδη Στεργιάδη προκάλεσε αντιδράσεις από τους Έλληνες της Σμύρνης;
- 2) Ποια ήταν κατά τη γνώμη σας τα γεγονότα του 1920 που καθόρισαν την μετέπειτα εξέλιξη του μικρασιατικού πολέμου;
- 3) Ποια αλλαγή συνέβη στη στάση των Ευρωπαίων το 1921 και ποιες αποφάσεις πήρε η ελληνική κυβέρνηση το ίδιο έτος ως προς το μέτωπο του πολέμου;
- 4) Με ποια γεγονότα του 1922 οδηγήθηκε ο μικρασιατικός ελληνισμός στην καταστροφή;

Εικόνες

Αριστείδης Στεργιάδης

Η επέκταση του ελλ. στρατού στη Μ. Ασία (1919-1922)

Ίων Δραγούμης

Δημήτριος Γούναρης

Μάχη του μικρασιατικού πολέμου (Ιούλιος 1921)

Η Σμύρνη στις φλόγες (27/08/1922)

Έλληνες της Σμύρνης προσπαθούν να σωθούν